

ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Досліджено інституційну основу регіональної політики в Україні. Проаналізовано основні тенденції процесу трансформації її інституційного забезпечення. Визначено роль основних суб'єктів формування та реалізації, встановлено необхідність адаптації головних інституцій до європейських стандартів та необхідність адаптації державної регіональної політики до воєнних та повоєнних реалій життя. Запропоновано теоретичні підходи до усунення конфліктів між центром та регіонами, між державними органами та органами місцевого самоврядування в управлінні регіональним розвитком.

Ключові слова: державна регіональна політика, управління регіональним розвитком, інституційне забезпечення територіального розвитку, територіальна організація влади, децентралізація.

Kachmarskyi Yevhenii. Transformations of institutional support for regional policy in Ukraine

The scientific article examines the institutional basis of regional policy in Ukraine, analyzes the main trends in the transformation process of institutional support, identifies the role of key actors in the formation and implementation, establishes the need to adapt the main institutions to European standards, and the necessity to adapt state regional policy to the realities of wartime and post-war life. The article proposes theoretical approaches to resolving conflicts between the center and the regions, between state bodies and local self-government bodies in regional development management.

Key words: state regional policy, regional development management, institutional support for territorial development, territorial organization of power, decentralization.

Питання теоретичного осмислення інституційної складової управління регіональним розвитком, процесу трансформації основних суб'єктів регіональної політики в Україні досі залишаються

актуальними. Упродовж XIX-XX ст. теорії регіонального розвитку були орієнтовані на економічні показники, а від початку XXI ст. акценти досліджень зміщуються до вивчення соціальних аспектів конкурентних переваг регіонів. Фактично популяризація наукового підходу до державного управління регіональним розвитком відбулася в другій половині XX ст. Цьому процесу сприяло заснування в 1975 році Європейського фонду регіонального розвитку.

У вітчизняній науковій літературі проблеми регіонального розвитку теж аналізуються переважно з економічної точки зору. Регіоналістика безпосередньо займалася вивченням регіонів, закономірностей їх розвитку, вивчала регіональний розвиток, розміщення продуктивних сил, економіку регіонів. У радянські часи вчені фактично своїми теоріями лише констатували правильність прийнятих державних рішень. Тому дослідження наукового доробку, який обслуговував потреби адміністративно-командної системи та орієнтувався на планову економіку, для сучасної регіональної політики має дуже відносну цінність.

Лише в останні роки дедалі більше наукових досліджень присвячується політичним аспектам управління регіональним розвитком. Школа української регіоналістики має значні здобутки в дослідженні теоретичних і практичних аспектів реалізації регіональної політики, проте вони втрачають свою актуальність у зв'язку із кардинальними змінами в управлінні регіональним розвитком, які спричинило повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну.

Серед українських науковців, які займалися вивченням управління регіональним розвитком, варто виокремити таких дослідників, як В. Авер'янов, О. Батанов, А. Береза, М. Пухтинський, З. Варналій, Б. Данилишин, М. Долішній, С. Домбровська, Е. Забарна, М. Іжа, В. Керецман, О. Коротич, Я. Олійник, М. Поповкін, В. Чужиков, О. Чуріканова та ін. До зарубіжних дослідників проблематики регіонального розвитку належать: М. Кітлінг, С. Ліпсет, М. Портер, В. Роккан, Дж. Хелд, М. Портер, Е. Хілл, П. Ромер, Р. Лукас, Ф. Агійон, Е. Хелпмен, Г. Хакенсон та ін. Перед українськими науковцями досі стоїть завдання сформулювати теоретичні засади інституційного забезпечення територіального розвитку держави та усунути фрагментарні підходи до аналізу регіонального розвитку.

Деякі вітчизняні вчені вважають, що в Україні регіональна політика не отримала чіткого об'єкта управління, який розглядається в різних ракурсах залежно від компетенцій суб'єкта управління, що може призвести до зниження загальної керованості регіонального розвитку. Пропонується предметом дослідження регіоналістики визначити регіональну громаду з її ключовими системними характеристиками, які перебувають під впливом чинників технологічного, економічного, соціального, гуманітарного розвитку, а для цього відповідно постає потреба в ідентифікації суб'єктності регіональної громади [1].

Суспільно-історичні регіональні теорії «розглядають регіональний розвиток з погляду соціальних конфліктів, суперечностей між центром і периферією, вказуючи на нездатність ринку впоратися з регіональними проблемами». Як основу дані теорії «розглядають зіткнення політичних за формою і економічних за суттю загальнонаціональних і регіональних інтересів. У рамках цих теорій перш за все досліджуються розподіл ресурсів і політичної влади між регіонами і центром, соціальні розбіжності і конфлікти» [2]. Відповідно досить часто науковці пошук оптимально балансу між реалізацією інтересів держави та інтересів регіонів у процесі соціально-економічного розвитку визначають як головну мету регіональної політики держави.

Частина українських учених відштовхуються від наступного: «Головним завданням регіональної політики держави має стати досягнення балансу між її інтересами та інтересами розвитку її регіонів. Ключовим завданням регіональної політики є розроблення напрямів та механізмів передачі частини державних повноважень на нижчий рівень управління, спираючись на демократичні цінності та виходячи з положень Конституції України» [3]. При цьому, на думку З. Варналія, держава залишається головним координатором інтересів усіх рівнів. Гармонізуюча роль держави особливо має активізуватися в точках зіткнення інтересів: між людиною і громадою, між громадами і регіональною владою, між регіональною владою і державною владою тощо [4].

О. Бабінова пропонує чітко розмежовувати державну регіональну політику, тобто політику держави щодо забезпечення соціально-економічного та суспільно-політичного регіонального розвитку, та регіональну політику – політику, що здійснюється регіональ-

ною владою, агентствами регіонального розвитку, різноманітними інституціями відповідного профілю, громадськими організаціями у тому числі та іншими суб'єктами регіонального та місцевого рівня, а отже самими регіонами щодо забезпечення всебічного сталого розвитку власних територій [5].

М. Іжа, Л. Приходченко та деякі інші вчені слушно вважають: «Регіоналізація – це процес розробки, опису й аналізу реального механізму перерозподілу влади, повноважень, ресурсів від центру до регіонів, шляхом модернізації, удосконалення, осучаснення традиційних інститутів влади через оновлення, зміну їх функцій, характеру діяльності, створення нових управлінських інститутів, формування відповідної розгалуженої мережі» [6].

Законом України «Про засади державної регіональної політики» визначено суб'єктів державної регіональної політики. Це Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, органи влади Автономної Республіки Крим, центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи. Також у згаданому законі встановлено, що у розробленні та забезпеченні реалізації державної регіональної політики беруть участь асоціації органів місцевого самоврядування та їх добровільні об'єднання, агенції регіонального розвитку, створені відповідно до цього Закону, громадські об'єднання, юридичні та фізичні особи [7].

Окрім того, Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки (далі – Державна стратегія) однією із стратегічних цілей визначає розбудову ефективного багаторівневого управління [8]. Отже, регіональна політика держави має спиратися на багаторівневе управління регіонами та конструктивну взаємодію всіх учасників регіонального розвитку, тобто в процес формування та реалізації регіональних стратегій включаються горизонтальні й вертикальні рівні управління. В цьому контексті доречним є розгляд регіонального управління як «процесу державного регулювання суб'єкт-об'єктних та суб'єкт-суб'єктних відносин, що виникають на регіональному рівні, з метою забезпечення взаємопогодження внутрішніх і зовнішніх інтересів різних регіонів, а також їх узгодження з інтересами держави; наукового напрямку, що вивчає фундаментальні й специфічні регіональні проблеми взаємодії та розвитку об'єктів управління на основі синтезу знань

з різних наукових напрямів регіонаознавства з метою створення управлінської бази знань щодо сукупності особливостей, переваг, різноманіть, які можна використати для підвищення статусу і благополуччя регіону» [9]. Поряд із цим регіональне управління може розглядатися як «вид державного управління, його важлива складова, що здійснюється органами державної влади великих адміністративно-територіальних одиниць (регіонів, автономних республік, областей, губерній, країв, федеральних земель тощо) у межах їх компетенцій»; а також як «координаційна діяльність органів публічної влади із забезпечення ефективної взаємодії суб'єктів управління у формуванні та реалізації програм сталого розвитку регіону» [10].

Удосконалення управління регіональним розвитком в Україні повинно відбуватися із дотриманням стандартів Європейського Союзу, а це, в свою чергу, передбачає закріплення регіональної політики в Основному Законі держави, нормативне визначення принципів функціонування та повноважень регіонів. Слід зважати на те, що центральною установою державної регіональної політики в Європейському Союзі є міністерство регіонального розвитку, яке розробляє концепції та стратегії, впроваджує державну просторову та регіональну політику, інтегрує макропросторові та регіональні елементи, розпоряджається регіональним сегментом коштів із ЄС, координує діяльність установ, що мають регіональне значення. До регіональної політики європейського типу належать державні агенції з питань технологій, які спільно із органами місцевого самоврядування складають загальнодержавну систему підтримки інновацій та трансферу технологій, а також окремі установи та організації, які визначають регіональні пріоритети секторальних політик, аналізують їх вплив на розвиток регіону, координують свої цілі із цілями державної регіональної політики. Регіоналізація і децентралізація вважаються передовими принципами європейської та світової політики. Відповідно Україну теж не минули ці процеси, тому досі залишається актуальним питання формування багаторівневого управління регіональним розвитком.

Що стосується приведення державної регіональної політики до стандартів Європейського Союзу, то тут варто констатувати, що держави-кандидати на вступ до Європейського Союзу мають здійснити реформування державно-територіального устрою, пере-

хід до системи NUTS та провести адміністративно-територіальну реформу. В цьому напрямі Україна здійснила адміністративно-територіальну реформу, яка кардинально змінила локальний рівень управління регіональним розвитком з метою ефективного управління регіонами. В 2020 році Кабінет Міністрів України та Верховна Рада України реформували адміністративно-територіальний устрій субрегіонального рівня. Після реорганізації із 490 районів стало 136 та було розмежовано повноваження і ресурси між районами та громадами. Також розпорядженнями Кабінету Міністрів в Україні сформовано 1469 територіальних громад, які покривають усю територію країни. Зазначені реформи значною мірою змінили суб'єкт-об'єктну основу регіональної політики на районному рівні та на рівні територіальних громад.

У подальшому, здійснюючи реформу децентралізації, потрібно акцентувати увагу на виробленні чітких механізмів контролю на регіональному рівні. Відповідно актуальним є питання дослідження ролі інституту префекта в розвитку регіонів. Законодавцем передбачається, що діяльність префекта буде зосереджена на здійсненні нагляду за діями органів місцевого самоврядування і територіальними підрозділами органів виконавчої влади та координуванні діяльності територіальних органів центральних органів виконавчої влади.

Реформа територіальної організації влади передбачає трансформацію місцевих державних адміністрацій в державні адміністрації префектурного типу, а згодом – в інститути префекта. Інститут префекта з'явиться після набрання чинності змін до Конституції України щодо децентралізації та, відповідно, після ліквідації місцевих державних адміністрацій. Запровадження місцевих адміністрацій префектурного типу призупинено на законодавчому рівні у зв'язку із повномасштабним вторгненням Російської Федерації в Україну.

Отже у регіональній політиці України відбуваються поступові зміни в інституційному забезпеченні регіонального розвитку, видозмінюються органи державної влади, які відповідальні за формування та реалізацію державної регіональної політики, відбувається перерозподіл повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування у сфері управління регіональним розвитком, формуються нові інституції, які мають і

реалізують свої інтереси на регіональному рівні. Зважаючи на це, інституційне забезпечення розглядається як «утворення нових або реорганізація (удосконалення) існуючих інституцій (структур), а також дії щодо кадрової підготовки з метою організаційного забезпечення діяльності цих інституцій та процесу євроінтеграції в цілому» [11]. На думку М. Іжі, регіональний розвиток «стає процесом, який потребує створення дієвих та ефективних інститутів, тісної співпраці між урядами, бізнес-структурами і соціальними групами на кожному рівні» [12].

Цікавою видається змодельована А. Мельник загальна архітектура інституційного базису регіональної політики. До неї автор відносить: інститути (інститути публічної влади, інститут власності, інститут підприємництва, інститут споживання і заощаджень, інститут ціноутворення, інститут інфраструктури, інститути глобального середовища, інститут громадянського суспільства); інституції (нормативні акти, норми, стандарти, угоди міжнародні, регламенти); механізми реалізації (програми структурної перебудови, державні цільові програми, державні і муніципальні замовлення, угоди з бізнесом, інвестиційні проекти, спеціальні економічні закони, система державного регулювання); інструменти та важелі впливу (квоти, ліцензії, податкові преференції, гарантії по кредитах, угоди регіональної влади з урядом, страхування ризиків, міжбюджетні трансферти, інструменти соціального захисту) [13].

М. Іжа під інституційним забезпеченням розуміє сукупність державних та недержавних інституцій, які створюють правові, організаційні й економічні умови, необхідні для забезпечення ефективності регіонального управління. Основною складовою інституційного забезпечення є нормативно-правова (наявність державних програм розвитку регіону (території), яка й визначатиме організаційну структуру (інституцію), відповідальну за регіональне управління та розвиток, які вона матиме завдання, які кадрові ресурси будуть задіяні в цьому процесі (власні або зовнішні), які методи (підходи) та критерії використовуватимуться при аналізі та оцінці [14].

Цілком слушною можна вважати думку М. Іжі про те, що інституційне забезпечення передбачає: функціонування діяльності консультативно-дорадчого органу з питань державної регіональної політики при Кабінеті Міністрів України; створення коорди-

наційних рад з питань регіональної політики в регіонах України; введення у структуру центрального органу виконавчої влади з питань регіонального розвитку територіальних органів у складі обласних державних адміністрацій; створення при центральному органі виконавчої влади з питань регіонального розвитку наукового центру для розроблення наукових засад державної регіональної політики, здійснення методологічного, аналітичного, правового, інформаційного забезпечення та моніторингу реалізації Концепції; створення на засадах публічно-приватного партнерства агенцій регіонального розвитку [15]. Поряд із цим варто констатувати наступне.

У тексті Державної стратегії зосереджено увагу на проблемах слабкості публічних інституцій, відсутності в управлінні регіональним розвитком міжвідомчої координації внаслідок неефективної роботи Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку. Державна стратегія однією із загроз безпеці держави називає слабкість органів виконавчої влади, насамперед на регіональному та місцевому рівні, та органів місцевого самоврядування, що часто проявляється у відсутності ініціативи, досвіду та компетенцій щодо розв'язання проблем регіонального та місцевого значення, оперативного реагування на виклики, що постають. Також зазначається, що поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, в Україні засвідчило недостатню готовність інституцій на державному, регіональному та місцевому рівні до кризових ситуацій. Відзначається недостатня спроможність центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та інституцій регіонального розвитку до ефективного впровадження реформ, надання високоякісних послуг населенню та розв'язання проблем соціально-економічного розвитку територій [16].

На протипагу неефективній роботі Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку стосовно координації діяльності органів виконавчої влади щодо формування та реалізації державної регіональної політики, Указом Президента України від 4 березня 2021 року № 89/2021 затверджено положення про Конгрес місцевих та регіональних влад при Президентові України як консультативно-дорадчий орган, до завдань якого, серед іншого, належать:

- моніторинг суспільно-політичних і соціально-економічних процесів, що відбуваються в державі на регіональному та місцевому рівнях, вироблення за результатами узгодженої позиції щодо пріоритетів державної регіональної політики і механізмів забезпечення сталого розвитку територіальних громад та регіонів;

- сприяння налагодженню ефективної взаємодії державних органів, зокрема місцевих органів виконавчої влади, з органами місцевого самоврядування;

- моніторинг стану розвитку територіальних громад, проведення консультацій стосовно актуальних питань забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць;

- сприяння ефективному завершенню реформи місцевого самоврядування, територіальної організації влади та адміністративно-територіального устрою, інших реформ із децентралізації влади;

- обговорення проектів нормативно-правових актів у сфері регіональної політики, проектів державних програм і стратегій регіонального, економічного, екологічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку з метою врахування у таких проектах інтересів територіальних громад;

- вивчення та узагальнення міжнародного досвіду у сфері територіального розвитку, розвитку місцевого самоврядування та здійснення заходів щодо його практичної реалізації;

- аналіз законодавства України з питань регіонального розвитку, місцевого самоврядування та територіальної організації влади, підготовка пропозицій щодо його вдосконалення [17].

Отже, на даному етапі розвитку регіональної політики в Україні спостерігається тенденція до зміщення функції міжвідомчої координації в управлінні регіональним розвитком від Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку при Кабінеті Міністрів України до Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентові України, тим самим розширюючи повноваження Президента і на сферу регіонального розвитку. Логіка такої трансформації обумовлена необхідністю Президента України як Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України оперативно реагувати на виклики та проблеми розвитку регіонів в умовах військового стану.

Досить знаковою є реформа однієї із головних інституцій в управлінні регіональним розвитком – центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної регіональної політики. Поступова реорганізація від Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, яку очолював Віце-прем'єр-міністр – міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, до рівня формування регіональної політики самостійними структурними підрозділами Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України – це суттєве зменшення політичної ваги цієї інституції зокрема і Кабінету Міністрів України в цілому в державній регіональній політиці.

На сьогодні поточна реорганізація Міністерства регіону та Міністерства інфраструктури в Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України залишає відкритим питання наступності влади, збереження безперервності започаткованих реформ місцевого самоврядування і територіальної організації влади, реформ у сфері регіональної політики, збереження і передачу напрацювань та кадрових ресурсів. Відтак не виключено, що більше нормотворче навантаження ляже на профільний комітет Верховної Ради України – Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування.

Окрім перелічених трансформацій суб'єктів регіональної політики, важливим видається процес становлення агенцій регіонального розвитку як інститутів, які виконують функцію пошуку шляхів поєднання державних, регіональних та місцевих ініціатив та інтересів приватного сектору в межах регіону, і діяльність яких спрямована на вирішення проблем регіонального розвитку. Проте не у всіх областях агенції регіонального розвитку досягли відчутного успіху та необхідної функціональності.

У країнах ЄС агентства та фонди регіонального розвитку працюють як центри стратегічного планування та супроводу проєктів регіонального розвитку, налагоджують співпрацю в системі «держава – бізнес – громадськість». Вони не наділені владними повноваженнями, проте сприяють вирішенню соціально-економічних, культурних, екологічних проблем. «Своєрідність агентств регіонального розвитку полягає в тому, що вони виконують функ-

цію «посередника» між місцевими та регіональними «громадами» підприємців та стратегічними намірами влади цих рівнів щодо соціально-економічного розвитку територій» [18]. На нашу думку, агенції регіонального розвитку мають стати повноцінними інституційними механізмами регіонального розвитку та координувати свою діяльність із державними органами та органами місцевого самоврядування.

М. Іжа зазначає: зарубіжний досвід показує, що агентства ефективно співпрацюють з місцевою та центральною владами як фокусні центри стратегічного планування та супроводження проєктів розвитку територій, забезпечують ефективну міжсекторну співпрацю влади-бізнесу-громадськості та створюють якісно нове економічне середовище. «Агентства регіонального розвитку, окрім реалізації традиційної філософії фінансового посередника між національним урядом та підприємствами, розміщення їх виробництва на конкретній території, почали здійснювати нову роль – підтримки зростання конкурентоспроможності «місцевих» підприємств, пошуку інтегрованого підходу до розвитку території» [19].

Агенції регіонального розвитку мають відігравати ключову роль у розвитку регіонів, акумулювати ресурси та потенціал регіону, сприяти інтенсифікації економічного розвитку, налагоджувати взаємодію між державою, самоврядними організаціями, бізнесом і науковими інституціями в процесі формування та реалізації стратегій регіонального розвитку, займатися підготовкою проєктів, спрямованих на розвиток регіонів, сприяти залученню інвестицій для реалізації таких проєктів, залучати територіальну громаду до управління регіональним розвитком, до розроблення проєктів регіонального розвитку.

Проте необхідно зазначити, що нині агенції регіонального розвитку досі не стали ефективними інституціями управління регіональним розвитком. Підготовлений Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України Звіт про результати діяльності агенцій регіонального розвитку у 2022 році показує незавершеність процесу формування цього інституту, його фіктивність, а саме: в двох областях країни агенції регіонального розвитку не створено взагалі, ще в п'яти – не здійснювали діяльність або перебувають у стані припинення діяльності; більшість агенцій

мають проблеми із кадровим забезпеченням; недостатність фінансового забезпечення.

Таким чином, ефективне державне управління регіональним розвитком можливе лише за наявності відповідного інституційного забезпечення територіального розвитку. Реформування системи управління регіональним розвитком та формування законодавчої бази регіональної політики в Україні необхідно здійснювати з урахуванням євроінтеграційного курсу країни та нових реалій воєнного стану в Україні. Інституційне забезпечення регіонального розвитку поєднує елементи державної політики розвитку регіонів та недержавні механізми управління розвитком регіонів. Такий дуалізм управління регіональним розвитком в Україні має наслідком боротьбу за реалізацію власних інтересів різних стейкхолдерів регіональної політики. Проте варто чітко розмежувати, що стратегічне управління регіональним розвитком – пріоритет центральної влади, операційне управління належить до компетенції місцевих органів влади. Крім того, необхідна чітка взаємодія між органами місцевого самоврядування, місцевими державними адміністраціями, територіальними підрозділами центральних органів виконавчої влади, приватними структурами, громадськістю.

Державна політика регіонального розвитку повинна адекватно реагувати на нові виклики розвитку регіонів: військові дії в регіонах, руйнування критичної інфраструктури, зміну логістичних ланцюжків, переміщення великої кількості виробничих комплексів, міграцію населення та проблеми внутрішньо переміщених осіб, виклики стану навколишнього середовища, проблеми в системі медичного забезпечення та інші. Унікальність реформи регіональної політики України полягає в необхідності адаптації вітчизняних інституцій до європейських стандартів управління регіональним розвитком для вирішення питань регіональної політики, з якими сучасна Європа теж не стикалася. Водночас і Європейський Союз теж має кардинально скоригувати власну регіональну політику для вирішення власних питань, які виникли внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну та впровадження санкційної політики щодо Російської Федерації.

1. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні: наук. доп. / за ред. Я. А. Жаліло. Київ: Національний інститут

стратегічних досліджень, 2020. С. 101. **2.** Теорія та практика регіонального розвитку: колект. монографія / Сторонянська І. З. та ін.; за заг. ред. К. Ф. Ковальчука, Л. М. Савчук. Дніпро: Герда, 2016. С. 76. **3.** Варналій З. С., Білик Р. Р. Економічна безпека та конкурентоспроможність регіонів України: монографія. Чернівці: Технодрук, 2018. С. 48. **4.** Там само. С. 18. **5.** Бабінова О. О. Державна регіональна політика і регіональний розвиток: сучасні реалії України та європейський досвід: монографія. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ: Фенікс, 2011. С. 15. **6.** Регіональне управління: навч. посіб./ за ред.: М. М. Іжа, Л. Л. Приходченко та ін. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2020. С. 23. **7.** Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5 лютого 2015 року № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>. **8.** Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>. **9.** Регіональне управління... С. 19. **10.** Там само. **11.** Там само. С. 31. **12.** Там само. С. 22. **13.** Механізми реалізації регіональної структурної політики: монографія / Мельник А. Ф. та ін.; за заг. наук. ред. проф. А. Ф. Мельник. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. С. 27. **14.** Регіональне управління... **15.** Там само. С. 38. **16.** Державна стратегія регіонального розвитку... **17.** Про затвердження Положення про Конгрес місцевих та регіональних влад при Президентові України: Указ Президента України від 4 березня 2021 року № 89/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/89/2021#Text>. **18.** Регіональне управління... С. 223. **19.** Там само. С. 224.

References

1. Detsentralizatsiia i formuvannia polityky rehionalnoho rozvytku v Ukraini: nauk. dop. / za red. Ya. A. Zhalilo. Kyiv: Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen, 2020. S. 101. **2.** Teoriia ta praktyka rehionalnoho rozvytku: kolekt. monohrafiia / Storonianska I. Z. ta in.; za zah. red. K. F. Kovalchuka, L. M. Savchuk. Dnipro: Herda, 2016. S. 76. **3.** Varnalii Z. S., Bilyk R. R. Ekonomichna bezpeka ta konkurentospromozhnist rehioniv Ukrainy: monohrafiia. Chernivtsi: Tekhnodruk, 2018. S. 48. **4.** Tam samo. S. 18. **5.** Babinova O. O. Derzhavna rehionalna polityka i rehionalnyi rozvytok: suchasni realii Ukrainy ta yevropeiskyi dosvid: monohrafiia. Nats. akad. derzh. upr. pry Prezidentovi Ukrainy. Kyiv: Feniks, 2011. S. 15. **6.** Rehionalne upravlinnia: navch. posib. / za red.: M. M. Izha, L. L. Prykhodchenko ta in. Odesa: ORIDU NADU, 2020. S. 23. **7.** Pro zasady derzhavnoi rehionalnoi polityky: Zakon Ukrainy vid 5 liutoho 2015 roku № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>. **8.** Derzhavna stratehiia rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>. **9.** Rehionalne upravlinnia... S. 19. **10.** Tam samo. **11.** Tam samo. S. 31. **12.** Tam samo. S. 22. **13.** Mekhanizmy realizatsii rehionalnoi struktturnoi polityky: monohrafiia / Melnyk A. F. ta in.; za zah. nauk. red. prof. A. F. Melnyk. Ternopil: TNEU, 2015. S. 27. **14.** Rehionalne upravlinnia... **15.** Tam samo. S. 38. **16.** Derzhavna stratehiia rehionalnoho

rozvytku... 17. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Konhres mistsevykh ta rehionalnykh vlad pry Prezydentovi Ukrainy: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 4 bereznia 2021 roku № 89/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/89/2021#Text>. 18. Rehionalne upravlinnia... S. 223. 19. Tam samo. S. 224.

Kachmarskyi Yevhenii. Transformations of institutional support for regional policy in Ukraine

Effective state management of regional development is only possible with appropriate institutional support for territorial development. Reforming the system of regional development management and forming a legislative framework for regional policy in Ukraine should be carried out considering the country's European integration course and the new realities of the military situation in Ukraine.

The institutional support for regional development combines elements of state regional development policy and non-governmental mechanisms for managing regional development. This duality of regional development management in Ukraine results in a struggle for the realization of the interests of different stakeholders in regional policy.

However, it is important to clearly distinguish that strategic management of regional development is a priority of central authorities, while operational management falls within the competence of local government bodies. Additionally, there is a need for clear interaction between local self-government bodies, local state administrations, territorial units of central executive authorities, private structures, and the public.

It has been established that state regional development policy should adequately respond to new challenges in regional development, such as military actions in the regions, destruction of critical infrastructure, changes in logistics chains, relocation of a large number of production complexes, population migration, issues of internally displaced persons, environmental challenges, problems in the healthcare system, and others.

It is recognized that the uniqueness of the reform of regional policy in Ukraine lies in the need to adapt domestic institutions to European standards of regional development management to address regional policy issues that modern Europe has also not encountered. At the same time, the European Union also needs to fundamentally adjust its own regional policy to address its own issues arising from the full-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine and the implementation of sanctions policy towards the Russian Federation.

Key words: state regional policy, regional development management, institutional support for territorial development, territorial organization of power, decentralization.